

مؤسسه پژوهشی، آموزشی و مطالعاتی

برنامه آموزشی کلاس‌های آزاد تخصصی هنر و علوم انسانی مؤسسه پژوهشی، آموزشی و مطالعاتی آکادمی شمشه
(ترم تابستان ۱۴۰۰)

عنوان کلاس	استاد	تعداد جلسات	روز و ساعت	تاریخ شروع	نحوه شرکت
تاریخ تحلیلی نقاشی ایران (ترم پنجم: از فرنگی سازی تا ورود مدرنیسم)	دکتر علی اصغر میرزایی مهر	۴ جلسه ۳ ساعته ۱۲ ساعت	شنبه ۱۵-۱۸	۱۴۰۰/۴/۱۹	آنلاین
پدیدارشناسی هنر: مؤلفه‌ها و افق‌ها	دکتر مسعود علیا	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	شنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۴/۱۹	آنلاین
بازخوانی فلسفه هگل (ترم دوم: پدیدارشناسی روح: گام‌های آگاهی، خودآگاهی و خرد)	دکتر میثم سفیدخوش	۵ جلسه ۲ ساعته ۱۰ ساعت	شنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۴/۲۶	آنلاین
خوانشی دیگر از شهریار ماکیاولی	دکتر فؤاد حبیبی	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	شنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۶/۲۰	آنلاین
برایسن از زبان برایسن (مطالعه ۴ متن برگزیده از آثار نورمن برایسن)	دکتر فؤاد نجم‌الدین	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	یکشنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۶/۷	آنلاین
برهان اتاق چینی و منتقدانش (فلسفه ذهن جان سرل)	دکتر کاوه بهبهانی	۷ جلسه ۲ ساعته ۱۴ ساعت	یکشنبه ۱۷:۳۰-۱۹:۳۰	۱۴۰۰/۴/۲۷	آنلاین
زمان روایی و تراوایی	دکتر بهمن نامورمطلق	۸ جلسه ۲ ساعته ۱۶ ساعت	یکشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۴/۲۰	آنلاین
متعاقبا اعلام میگردد	دکتر امیر مازیار	۶ جلسه ۲ ساعته ۱۲ ساعت	یکشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۴/۱۳	آنلاین
جستجوی خرد زندگی در زندگی خردمندان جهان (ترم نخست: یونان باستان)	استاد مسعود زنجانی	۴ جلسه ۲/۵ ساعته ۱۰ ساعت	دوشنبه ۱۷:۳۰-۲۰	۱۴۰۰/۵/۴	آنلاین
مسئله تصویر: عکاسی و میراث نقاشی	استاد پریسا حکیم‌جوادی	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	دوشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۴/۲۸	آنلاین

عنوان کلاس	استاد	تعداد جلسات	روز و ساعت	تاریخ شروع	نحوه شرکت
کارگاه روش تحقیق و مقاله نویسی هنر	دکتر محسن مرائی	۱۵ جلسه ۲ ساعته ۳۰ ساعت	دوشنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۵/۴	آنلاین
آشنایی با بنیادهای فلسفی-بلاغی مطالعات کلمه-تصویر	دکتر مجید پروانه پور	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	دوشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۶/۱	آنلاین
دلوز و گتاری: زبان، بدن و رخدادهای جسمانی	استاد شهریار وقفی پور	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	دوشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۵/۴	آنلاین
فلسفه موسیقی با تئودور آدورنو	استاد پوریا رمضانیان	۶ جلسه ۲ ساعته ۱۲ ساعت	دوشنبه ۱۶-۱۸	۱۴۰۰/۴/۲۱	آنلاین
نظریه اجتماعی، هنر و سیاست (ترم اول: نظریه اجتماعی: چیستی و چرایی، نظریه اجتماعی و نظریه جامعه شناسی، نظریه اجتماعی کلاسیک)	دکتر حسینعلی نوذری	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	سه شنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۵/۱۹	آنلاین
هنر غیر رسمی و غیر رسمی سازی هنر؛ (اندیشه هایی در باب سیاست ورزی خلاقانه در فضای عمومی)	استاد پوریا جهانشاد	۵ جلسه ۳ ساعته ۱۵ ساعت	سه شنبه ۱۶:۳۰-۱۹:۳۰	۱۴۰۰/۵/۲۶	آنلاین
کارگاه تخصصی و عملی دیالوگ نویسی برای فیلم نامه و نمایشنامه	دکتر امیررضا نوری پرتو	۱۰ جلسه ۳ ساعته ۳۰ ساعت	سه شنبه ۱۷:۳۰-۲۰:۳۰	۱۴۰۰/۴/۲۹	آنلاین
سینما کجاست؟ (گفتاری در نسبت تصویر سینمایی و مکان از چشم اندازی فلسفی)	استاد میلاد روشنی پایان	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	سه شنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۴/۲۲	آنلاین
مقدمه ای بر منطق دال ها در روانکاوی	دکتر کامران لامعی	۶ جلسه ۲ ساعته ۱۲ ساعت	چهارشنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۵/۲۰	آنلاین
زیبایی شناسی، تکرار و فرم	دکتر آرش حیدری	۲ جلسه ۴ ساعته ۸ ساعت	چهارشنبه ۱۵-۱۹	۱۴۰۰/۵/۶	آنلاین
سیاست های هنر و نهادهای هنر	دکتر محمدرضا مریدی	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	چهارشنبه ۱۸-۲۰	۱۴۰۰/۵/۲۰	آنلاین
مستر کلاس "لحن در ترجمه"	استاد شیوا مقانلو	۸ جلسه ۲ ساعته ۱۶ ساعت	چهارشنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۵/۱۳	آنلاین
فلسفه به روایت سینما	دکتر محمد هاشمی	۸ جلسه ۲ ساعته ۱۶ ساعت	چهارشنبه ۱۶-۱۸	۱۴۰۰/۵/۱۳	آنلاین
درسگفتارهایی در جامعه شناسی هنر و ادبیات (۲): (درباره وجوه رهایی بخش رمان رئالیستی و تئاتر اپیک)	دکتر رضا صمیم	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	پنجشنبه ۱۷-۱۹	۱۴۰۰/۶/۴	آنلاین
درآمدی بر تاریخ ادبیات داستانی و نمایشی معاصر ایران (ترم نخست: ادبیات در روزگار تجددگرایی پیش از مشروطه)	استاد محمدامین عنددلیبی	۴ جلسه ۲ ساعته ۸ ساعت	پنجشنبه ۱۶-۱۸	۱۴۰۰/۶/۴	آنلاین

سرفصل کلاس‌های مؤسسه پژوهشی، آموزشی و مطالعاتی آکادمی شمسه

✓ تاریخ تحلیلی نقاشی ایران (دپارتمان هنرهای دیداری آکادمی شمسه)

ترم نخست: نقاشی در ایران پیش از اسلام (از دیوارنگاری غارها تا نقاشی های مانویان)

ترم دوم: نقاشی در سده های آغازین اسلامی (از ورود اسلام تا حمله مغول)

ترم سوم: مکاتب نگارگری ایران (از ربع رشیدی تا مکتب هرات)

ترم چهارم: مکاتب نگارگری (مکتب اصفهان تا مجمع الصنایع)

ترم پنجم: تحولات نقاشی پس از صفویه (از فرنگی سازی تا ورود مدرنیسم)

ترم ششم: نقاشی در ایران معاصر (از مدرسه صنایع مستظرفه تا هنر مفهومی)

✓ پدیدارشناسی هنر: مولفه ها و افق ها (دپارتمان فلسفه آکادمی شمسه)

رویکرد پدیدارشناسانه به هنر از حدود یک قرن پیش تا به امروز بستری برای سر برآوردن متون، نظریه ها و متفکرانی بوده است که بخش چشمگیری از غنای زیبایی شناسی معاصر مرهون آن هاست. در این درسگفتار بنا داریم مولفه ها و مختصات و امکانات این رویکرد را معرفی کنیم و ثانیاً با ذکر نمونه هایی نشان دهیم که این رویکرد در ساحت های گوناگون زیبایی شناسی و فلسفه هنر چه حرف هایی برای گفتن دارد. به عبارت دیگر، جغرافیای پدیدارشناسی هنر چگونه است و تا کجاست؟

✓ بازخوانی فلسفه هگل: دوره دوم پدیدارشناسی روح: گام های آگاهی، خودآگاهی و خرد: (دپارتمان فلسفه آکادمی شمسه)

ترم نخست: هگل پیشاپدیدارشناسی: میان سیاست و ایمان

ترم دوم: پدیدارشناسی روح: گام های آگاهی، خودآگاهی و خرد

پدیدارشناسی روح (Phänomenologie des Geistes) چگونه دانشی است؟ عمارتی الهیاتی است؟ نظامی شناخت‌شناسانه است؟ نوعی فلسفه‌ی سیاسی-اجتماعی؟ چهارچوبی منطقی-متافیزیکی برای فلسفه؟ رمانی تعلیمی؟ یا دانش‌نامه‌ای مرکب از همه‌ی اینهاست؟ راستی، برای همه‌ی این پاسخ‌ها شواهدی هست که شارحانی را مجاب کرده تا با آن به تف‌سیر چیزی به نام ساختمان پدیدارشناسی اقدام کنند. ولی احتمالاً استعاره‌ی "ساختمان" و "بنا" برای فهم نگرش تاریخی هگل در تکوین یک دانش چندان مناسب نباشد. نحو‌اندیشیدن هگل اینگونه نیست که بنیادهایی بگذارد و روی آنها دیوار و سقفی بگذارد. ماجرا ماجرای یک رشد است که در آن گام‌هایی، هر یک به اندازه‌ی دیگری مهم، برداشته می‌شود و نخستین روشنایی‌ها و اطمینان‌ها تنها با زدودن اطمینان‌های خام اولیه و تنها در پایان هر گام حاصل می‌شوند ولی بی‌درنگ همان‌ها نیروی حرکتی دوباره و گامی نو می‌شوند. از آنجاکه تنها از راه جستجوی این فرایند رشد است که من و شمای جستجوگر هم رشد می‌کنیم نباید از الگوهای هندسی ساده برای فهم و بیان آن استفاده کنیم. ما در خوانش پدیدارشناسی روح به این ترتیب ابتدا پیش‌گفتار (Vorrede) را رها می‌کنیم تا در آخر بدان بازگردیم. ما با درآمد (Einleitung) آغاز می‌کنیم و سپس گام به گام از آگاهی (Bewusstsein) باطنین شناخت‌شناسانه‌اش تا خودآگاهی (Selbstbewusstsein) باطنین سیاسی اجتماعی‌اش و از آنجا تا خرد (Vernunft) باطنین علم‌شناسانه‌اش را تجربه می‌کنیم. در همین سه گام نخستین بزرگ‌ترین دشواری آشکار می‌شود: پدیدارشناسی روح با این تجارب همه‌سویه، که یادآور تجارب همه نوع آگاهی واقعی و زنده است، چگونه دانشی است؟

ترم سوم: پدیدارشناسی روح: گام روح (جامعه و فرهنگ)

ترم چهارم: پدیدارشناسی روح: هنر، دین و دانستن مطلق

ترم پنجم: هگل پیشاپدیدارشناسی: پروژه دانشنامه، تاریخ اندیشه‌ها و فلسفه حق

✓ جستجوی خرد زندگی در زندگی خردمندان جهان (دپارتمان فلسفه آکادمی شمسه)

ترم نخست: یونان باستان

"چطور می‌توانی خردی از آن خود داشته باشی، بی‌آنکه محضر دیگر خردها را درک کرده باشی؟" پیکو دلا میراندولا، از خردمندان

نامدار رنسانس ایتالیا

در سلسله نشست‌های «جستجوی خرد زندگی در زندگی خردمندان جهان» سعی داریم که برای کسب «خرد زندگی»، یعنی آن دانش ضروری که هر فرد برای یک زندگی ارزشمند و سعادت‌مند بدان نیاز دارد، به محضر خردمندان بزرگ جهان برویم و از آنها بیاموزیم. البته، بر خلاف رویکردهای رایج،

می‌کوشیم این خرد را بیشتر از زندگی این خردمندان بیاموزیم تا اندیشه‌های‌شان. چراکه اساساً خردِ زندگی پاره‌ای اندیشه‌های نظری و انتزاعی نیست که بیگانه و جدا از زندگی حقیقی صاحب‌خردان باشد. در واقع، خردِ خردمندان تأملاتی است که از درونِ زندگی عملی آن‌ها و از دلِ تجاربِ واقعی آنها، اعم از کامیابی‌ها و ناکامی‌ها، شکست‌ها و پیروزیهای‌شان، آمده است. اکنون، ما در این نشست‌ها، قصد داریم از طریق تأمل و تعمق در منابعی که خاطرات و حکایاتِ زندگیِ خردمندانِ بزرگ جهان را برای ما روایت کرده‌اند، به گفتگو با آنها بنشینیم و سرچشمه‌های آن خردِ زندگی که نزد هر یک از آن‌ها است را آن‌چنان که در جزئیاتِ زندگیِ عادی و اجزای شخصیتِ آن‌ها جلوه داشته، جستجو کنیم. به سخنِ دیگر، اگر خردِ زندگی، همواره، ترجمهٔ تجاربِ زندگی به زبانِ ایده‌ها و اندیشه‌ها است، ما می‌خواهیم، از رهگذر یک سلسله سفرهای فکری و فلسفی، اندیشه‌های خردمندان را به زندگی‌شان بازترجمه کنیم. برای این مهم خطر کرده‌ایم و البته پیشاپیش آماده‌ایم که شکست بخوریم. در دورِ نخستِ ماجراجویی‌های خود، به یونانِ باستان، سفر خواهیم کرد و با خردمندان و فرزندانِ یونانی، اعم از شاعران، فیلسوفان، و دانشمندانِ یونانی ملاقات خواهیم کرد.

✓ خوانشی دیگر از شه‌ریار ماکیاولی (دپارتمان فلسفه آکادمی شمسه)

چرا شرارت تنها راه نیل به حقیقت می‌نماید؟

لویی آلتوسر قریب نیم سده پیش از جذابیت، افسون و گیرایی اسرارآمیزی سخن گفت که هر خوانندهٔ متون منشی فلورانس لاجرم در مواجهه با وی احساس می‌کند. از اینکه چگونه نزد ماکیاولی با رازی عجیب مواجه می‌شویم، نوعی آشنایی غریب. متونی بس کهن که از فراز بیش از پانصد سال فاصلهٔ تاریخی ما را مخاطب خود قرار می‌دهد و چه‌بسا بیش از هر خطابی آن را آشنا، رسا و گویا می‌یابیم. تو گویی دستی جادویی به‌ناگاه ظاهر شده باشد و آن را بر دیوار زمانهٔ معاصر نوشته و ما را که جویای تعبیر خواب‌ها و در حقیقت مشاهدات هر دم آشفتهٔ خویشیم انداز می‌دهد. از همین روست که کلام جادویی، نافذ و بی‌بدیل او ما را در بر می‌گیرد، به حیرت وامی‌دارد و غرق در تفکر می‌سازد. آلتوسر پرسیده بود «چرا چنین تسخیر شدنی، چرا چنین در شگفت‌شدنی، چرا چنین اندیشناک؟» باید دید.

این دورهٔ کوتاه صرفاً تلاشی است، به قدر وسع و توانی که تنها در عمل معلوم می‌شود که تا کجا می‌تواند پیش رود، برای مواجهه‌ای دیگر، ملاقاتی دیگر و برخوردی «دیگر» با آموزه‌ها، اندازها و راهنمایی‌های «معلم شرور»ی که بسی پیش از معاصرانی چون آلن بدیو، دریافت که «فاسد کردن» تنها طریق راستین و شرافتمندانهٔ جستجو و نیل به حقیقت «مؤثر» است.

✓ برایش از زبان برایشن (دپارتمان هنرهای دیداری آکادمی شمسه)

می‌گویند که اصل بنیادین تعریف معنا و هویت، تمایز است. همان قدر که جیمز گیبسون برای تقویت موضع گشتالتی خودراهی نداشت جز آنکه نقطهٔ عزیمتی از نظام اندیشه گامبریج در باب بازنمایی تصویری بیاید.

نورمن برایشن نیز همین راه را برگزید و سه فصل نخست کتاب اصلی خود «نقاشی و دیدار» را به تمایز یافتن و انفکاک از گامبریج اختصاص داد. در دومین دوره از مجموعه چهارگام، منطقی است که پس از گامبریج به آرای برایشن پردازیم و رویکرد نشانه‌شناسانه او را در تبیین بازنمود بصری مرور کنیم.

✓ برهان اتاق چینی و منتقدانش (فلسفهٔ ذهن جان سیرل) (دپارتمان فلسفه آکادمی شمسه)

جان سیرل فیلسوف معاصر ذهن و فیلسوف زبان آمریکایی است که دیدگاه‌های ویژه بحث‌انگیزی در زمینهٔ ماهیت ذهن و هوش مصنوعی دارد. در این جلسات به تفصیل از دیدگاه‌های او بحث خواهیم کرد. از مباحث مهم جان سیرل برهان اتاق چینی است که با این برهان نشان می‌دهد وجود هوش مصنوعی قوی، به معنای وجود ماشین‌های هوشمندی که درست مثل انسان‌ها بیندیشند و بفهمند و درد بکشند و احساسات و عواطفی را تجربه کنند. محال است. در این جلسات علاوه بر فلسفهٔ ذهن جان سیرل پاره‌ای از نقدها به برهان اتاق چینی و پاسخ سیرل به این انتقادات را از نظر خواهیم گذراند. همچنین نگاهی خواهیم انداخت به معضلات اساسی‌ای که فلسفهٔ ذهن سیرل با آن مواجه است.

✓ زمان روایی و تراروایی (دپارتمان نشانه‌شناسی آکادمی شمسه)

زمان یکی از مهمترین مفاهیمی است که انسان با آن سر و کار دارد. در واقع، خلق مفهوم زمان از بزرگترین ابداعات انسان بود و به واسطهٔ آن است که "انسان زمانمند" به عنوان یکی از تجلیات "انسان خردمند" در کنار "انسان داستان سرا" خود را از دیگر موجودات متمایز نمود. اما انسان نه یک زمان بلکه زمان‌های گوناگونی را متصور شد: زمان خطی، زمان اسطوره‌ایی، زمان روایی...

زمان روایی به همراه وجه و صدا، سه عنصر اساسی روایت و روایت‌شناسی محسوب می‌گردند. عنصر زمان دارای گونه‌هایی است که توسط برخی از روایت‌شناسان مانند ژرارژنت به سه گونه اصلی دسته‌بندی شده است: نظم یا چینش، دیرش یا کشش و بسامد یا تکرار. هر یک از این گونه‌های زمانی

خود زیر گونه هایی دارند که روایت از آن ها بهره می برد. همچنین با دگرگونی و تغییر همین گونه ها و زیر گونه هاست که از پیش متن ها می توان بیش متن های بیشماری خلق نمود.

این کارگاه به بررسی زمان در روایت و تراویت می پردازد و بر روی سه گونه اصلی و زیرگونه های آن ها و تراگنی ها از پیش متن به پیش متن تاکید می ورزد.

✓ مسئله تصویر: عکاسی و میراث نقاشی (دپارتمان هنرهای دیداری آکادمی شمشه)

از زمان معرفی عکاسی در نیمه اول سده نوزدهم تا به اکنون، این مدیوم رابطه پیچیده و پرتنش با نقاشی داشته است. این دوره، در چهار جلسه، به رابطه پیچیده دو مدیوم عکاسی و نقاشی در غرب و پی جویی آن در آبلاردو مورل، جف وال، و توماس استروت با استفاده از آراء نظریه پردازانی چون کاژا سیلورمن، مایکل فرید، و بنیامین بوکلو می پردازد.

محتوای جلسات

جلسه نخست پیش از دوربین: کمرا اُبسکورا (اتاق تاریک)

- الگوی دیدن مبتنی بر کمرا اُبسکورا و رابطه آن با تصویر عکاسانه
- مطالعه موردی: آبلاردو مورل، ورا لوتر

جلسه دوم میراث اساتید قدیم نقاشی: "تابلو" به منزله فرم شاخص تصویر غربی

- مسئله مقیاس؛ نگاه تماشاگر اثر؛ خود – بازتابندگی
- مطالعه موردی: جف وال، توماس استروت، سیندی شرمین

جلسه سوم پرتره غربی: فقدان مشروعیت؟

- تزلزل سوژکتیویته خودمختار و امکان دستیابی به حقیقت سیمایی/اجتماعی
- مطالعه موردی: توماس استروت، پابلو پیکاسو، گرهارد ریشتر

جلسه چهارم مواجهه با تاریخ: بازاندیشی گذشته تروماتیک

- امکان بازنمایی فاجعه و مسئله پساخاطره (postmemory)
- مطالعه موردی: گرهارد ریشتر، انسلم کیفر

✓ کارگاه روش تحقیق و مقاله نویسی هنر (دپارتمان هنرهای دیداری آکادمی شمشه)

- ۱- آشنایی با مفاهیم و آسیب شناسی پژوهش و تولید متن علمی درباره هنر. (۱ جلسه)
- ۲- آشنایی با روش تحقیق کمی و کیفی بر مبنای طرح نامه نویسی. (۴ جلسه)
- ۳- تمرین و اصلاح طرح نامه دانشجویان. (۲ جلسه)
- ۴- اعتبار سنجی نشریات علمی در حوزه هنر و مقررات مربوط به چاپ مقاله. (۱ جلسه)
- ۵- آموزش اصول نگارش مقالات هنر. (۳ جلسه)
- ۶- تحلیل و نقد مقالات علمی و هنری. (۲ جلسه)
- ۷- تمرین مقاله نویسی. (۲ جلسه)

✓ آشنایی با بنیادهای فلسفی-بلاغی مطالعات کلمه-تصویر (دپارتمان فلسفه آکادمی شمشه)

مطالعات کلمه-تصویر در زمره حوزه های پژوهشی نسبتاً جوانی است که با حوزه هایی گوناگون، از جمله با هنر، تاریخ هنر، ادبیات، فلسفه و بلاغت، پیوند و خویشی دارد. اگرچه از این حوزه پژوهشی عمدتاً با نام «مطالعات کلمه-تصویر» یاد می شود رد پای آن را می توان زیر عناوینی مشابه چون نسبت شعر و نقاشی، نسبت زبان با تصویر، نسبت امر مکتوب با امر تصویری، نسبت بازنمایی کلامی با بازنمایی دیداری و الخ نیز دنبال کرد. این سنت مطالعاتی، نخست در میان پژوهشگران آلمانی بود که به صورت متمرکز مورد توجه قرار گرفت اما در ادامه و در قرن بیست، متفکرانی که به زبان فرانسه و انگلیسی قلم می زدند نیز وارد میدان شدند و به گسترش بیش از پیش این حوزه یاری رساندند.

نسبت و گاه رویارویی میان امر دیداری و امر مکتوب (به رغم قدمت مباحث آن) به طور خاص در قرن بیستم و از مجرای فعالیت‌های گوناگون هنرمندان تجسمی و تاریخ‌نگاران خوش‌فکر هنر مورد توجه قرار گرفت و بی‌اغراق می‌توان گفت تاریخ تحولات این حوزه مطالعاتی هم با فعالیت شاغلان هنرهای تجسمی گره خورده است هم با نوشته‌های فیلسوفان و اندیشمندان و به همین دلیل حوزه‌های بسیاری را می‌توان در زیر چتر این مطالعات گنجانید: از نوشته‌های تاریخ‌نگارانی چون واربورگ و پانوفسکی گرفته تا فیلسوفانی چون دلوز، فوکو، گادامر و هایدگر، تا متفکرانی همچون میشل بوتور و ارنست گامبریک و نیز از جنبش‌هایی چون دادائیسم و سورئالیسم و کوبیسم و اکسپرسیونیسم انتزاعی گرفته تا رسانه‌هایی چون فیلم، تئاتر، انیمیشن و هنرهای دیجیتال. قصه کوتاه، هر جا که دو جهان یا دو رسانه دیداری و مکتوب با یکدیگر تماسی برقرار می‌کنند پای مطالعات کلمه-تصویر نیز به میان کشیده خواهد شد.

در این درسگفتارها که طی چهار جلسه برگزار خواهد شد، تمرکز اصلی بر سوابق فلسفی، بلاغی و تاریخ هنری این قبیل مطالعات خواهد بود:

جلسه نخست: سوابق فلسفی و بلاغی مطالعات کلمه-تصویر (افلاطون و سنت‌های بلاغی: پروگومناسماتا)

شامل آشنایی مقدماتی با نگرش افلاطون به موضوع فلسفه و نسبت آن با بلاغت؛ مسئله سوفسطایی‌گری؛ نگرش افلاطون به موضوع نگارش و کتابت؛ اهمیت وصف در سنت‌های بلاغی

جلسه دوم: سنت رقابت یا مقایسه دو رسانه شعر و نقاشی با تمرکز بر دو مورد عمده: لئوناردو داوینچی و گوتفرید لسنینگ (تولد هرمنوتیک دیداری) شامل آشنایی با سنت پاراگونه و رقابت میان هنرها و توجه به سلسله مراتب و تقسیم‌بندی هنرهای صناعی (یا مکانیکی) و هنرهای آزاد و نیز سنت تفسیری آلمانی که با کتاب لائکون لسنینگ راه خود را به سنت انگلیسی زبان و فرانسوی زبان نیز می‌گشاید و سبب‌ساز تحولات بعدی می‌گردد.

جلسه سوم: طبقه‌بندی هنرها و تولد مفهوم امروزی هنر (پل اسکار کریستلر و پیدایی هنرهای زیبا)

شامل بررسی مقاله دوران ساز «نظام مدرن هنرها» و بررسی پیامدهای مدعیات کریستلر و اهمیت آنها در تولد علم/سنتتیک

جلسه چهارم: سنت ضدافلاطونی و اهمیت آن برای مطالعات کلمه-تصویر (ضدیت ژیل دلوز، میشل فوکو و ژاک دریدا با سنت افلاطونی)

شامل بررسی پی‌آیندهای ضدیت با سنت افلاطونی در نگرش سه فیلسوف فرانسوی نامبرده و بررسی اهمیت این مواجهه برای مطالعات کلمه-تصویر

✓ **دلوز و گتاری: زبان، بدن و رخداد‌های جسمانی** (دپارتمان روانکاوی آکادمی شمشه)

- انسان و دوگانه ماشین/ حیوان: از دکارت تا هاروی به میانجی اسپینوزا.
- مسئله لذت، ژوئیسانس و شدت
- لیبیدو و انقلاب
- هنر و قلمرو دایی

✓ **فلسفه موسیقی با تئودور آدورنو** (دپارتمان فلسفه آکادمی شمشه)

فلسفه موسیقی علی‌رغم بسامد بالایی که نام‌اش در جامعه ما دارد، کماکان بسیار مهجور است. عدم تسلط به مباحث درون متنی موسیقی یکی از مهمترین دلایلی است که ورود به این حوزه را ولو برای اهل فلسفه دشوار می‌سازد. از سویی، عمدتاً مباحث آدورنو را به نقدهایش از صنعت فرهنگ خلاصه و محدود کرده‌اند، که آن هم عموماً به بدفهمی آغشته است. در حالی که بحث‌های اصلی او غالباً آمیخته با مباحثی فنی و تکنیکال از موسیقی است. مهمتر آن که حاصل اصلی بحثی درباره فلسفه موسیقی بایستی به ارزیابی فرهنگی «شنیدن»، و آن گاه پیش نهادن یک آلترناتیو تربیتی در این حوزه بیانجامد. آدورنو فیلسوفی پیچیده و سخت‌اندیش است، ما به یاری کتابی راه‌گشا از آدورنو شناس برجسته، مکس پدینسن، خطوط کلی این درس‌ها را ترسیم کردیم و به اقتضای هر بحث متون مرتبطی را در کلاس قرائت خواهیم کرد. اتکای این سلسله دروس از سویی بر متن خوانی است و مبتنی بر مفاهیم، و از سوی دیگر بر چگونه شنیدن موسیقی (به مثابه امری تاریخی) است مبتنی بر تعلیم، پیش نهادن شرایط امکان فهم تاریخ موسیقی مهمترین وظیفه این چند جلسه است.

جلسه نخست: «تاریخ»، «طبیعت»، و «فرم»

- بررسی نوشتارهای موسیقایی آدورنو، رویکردها، پروژه‌های اصلی و پروژه‌های فرعی/ زبان و سبک آدورنو / نحوه مواجهه با او و مسائل اش در موسیقی
 - «طبیعت» و «طبیعت ثانی» در گفتگو با هگل، لوکاچ و بنیامین
 - فرم و خطوط کلی آن در اندیشه آدورنو: نگاهی به مکتب دوم وین
- جلسه دوم: الگوی دیالکتیکی آنالیز موسیقایی به منزله روش انتقادی**
- سطوح تفسیر و هم‌متن مفهومی
 - آنالیز درون ماندگار به منزله روش انتقادی

- آنالیز درون ماندگار به منزله نقد جامعه شناختی
 - آنالیز درون ماندگار به منزله تفسیر فلسفی-تاریخی
- جلسه سوم: دیالکتیک موسیقی و پراکسیس اجتماعی**
- وضعیت و خصلت‌های اجتماعی موسیقی
 - موسیقی به منزله نقد وضعیت اجتماعی
 - معنای ((وضع کربتی‌کال)) در موسیقی

جلسه چهارم: دیالکتیک اجتماعی ماتریال موسیقایی

- تولید موسیقایی
- اجرا به منزله بازتولید نخستین امر موسیقایی
- توزیع به منزله بازتولید ثانوی امر موسیقایی
- مصرف و شنیدن

جلسه پنجم: به سوی یک ((تاریخ مفهومی موسیقی)) در پرتو فهم آدورنو از فلسفه تاریخ

- آدورنو و فلسفه تاریخ موسیقی
- ایده ((مرگ موسیقی کبیر)) و هنر فوک باخ
- بتهوون و دیالکتیک سوژه-ابژه
- شوهرگ و پارادایم‌هایی

جلسه ششم: ((ما)) و موسیقی

- سنت‌های موسیقایی سده اخیر
- به سوی شناخت وضع بحرانی
- به سوی اسطوره زدایی از دیسکرس‌های پابرجا
- یک نظریه درباره موسیقی فردا

✓ هنر غیررسمی و غیررسمی سازی هنر؛ اندیشه‌هایی در باب سیاست ورزی خلاقانه در فضای عمومی

(دپارتمان جامعه‌شناسی آکادمی شمسه)

به نظر می‌رسد طی چند دهه اخیر نوعی توافق جمعی بر سر کارکردهای سیاسی-اجتماعی هنر حاصل شده است. ظاهراً دیگر شبهه‌ای در این ادعا وجود ندارد که هنر به مثابه یک ابزار، می‌تواند علیه فلان قدرت یا ایدئولوژی حاکم قرار گرفته و موجب تغییرات ریزودرشت در آن شود. در این شرایط احتمالاً چندان عجیب نیست که به هر نمایشگاه، دوسالانه و حتی فضای نقد و نظری که در ایران و جهان سرک می‌کشیم، نام هنر و هنرمندان سیاسی احاطه‌مان می‌کند؛ هنر و هنرمندانی که حتی حمایت و تشویق آشکار نهادهای رسمی و حاکمیتی از آن‌ها کمترین تعجیبی را بر نمی‌انگیزد. با این وجود شواهد نشان می‌دهد علیرغم فربه‌شدن هنر از آنچه «سیاست» نامیده می‌شود و تغییر پارادایم‌های هنر معاصر از «ارزش‌گذاری بر مبنای مادیت اثر» تا «ارزش‌گذاری بر مبنای کارکردهای سیاسی-اجتماعی»، هنر معاصر با نوعی بن‌بست یا «دور باطل» مواجه شده است. به بیان دیگر، تغییر جایگاه هنرمند از فردی شوریده و درگیر ذوق به کنشگری سیاسی و برخوردار از رسانه‌های نوین، موجب گسست هنرمند از ساختارهای کنترل‌کننده و تحقق نوعی «هنر‌هایی‌بخش» نشده است.

ناکامی هنر معاصر در زدودن قیدوبندهای میدان هنر و ناتوانی آن در تحقق وعده‌های سیاسی-اجتماعی‌اش، دلایل بسیاری دارد که من در نیمه اول درس گفتار تلاش خواهم کرد به برخی از این دلایل بپردازم. در بخش دوم، تلاشم معطوف به ارائه مبانی خواهد بود که گمان می‌کنم می‌تواند تا حدودی راهکار خروج از بن‌بست فعلی را نشانمان دهد. از آنجاکه مبانی موردنظر به شدت وامدار برخی نظریه‌های «زیست غیررسمی» و «مطالعات شهری انتقادی» است، از این راهکار به تسامح می‌توان تحت عنوان «غیررسمی سازی هنر» و از نوع هنر موردنظر می‌توان به عنوان «هنر غیررسمی» یا «هنر مردمان عادی» یاد کرد.

لازم است اشاره کنم مبانی نظری و راهکاری که در بخش دوم درس گفتار ارائه می‌دهم، مرتبط با پژوهش‌های شخصی و در جریان است برای اندیشیده ورزی عمیق‌تر به رابطه هنر با امر سیاسی، رابطه هنر با تغییر اجتماعی، رابطه هنر با زیست روزمره و تأمل بیشتر در عاملیت سیاسی-اجتماعی هنر؛ همراه با این تذکر که همه اشکال این اندیشه ورزی، ذیل بازخوانی تاریخی-انتقادی مفاهیم «هنر» و «هنرمند» صورت‌بندی می‌شوند.

✓ کارگاه تخصصی و عملی دیالوگ‌نویسی (برای فیلم‌نامه و نمایش‌نامه) (دپارتمان هنرهای نمایشی آکادمی شمسه)

در این دوره، پس از آشنایی مقدماتی و فشرده هنرجویان با نقش‌ها و تأثیرهای دراماتیک مفهوم‌های «دیالوگ» و «کنش» در هر یک از صحنه‌های فیلم‌نامه و نمایش‌نامه، تمرکز اصلی این کارگاه روی آشنایی با تکنیک‌های «دیالوگ‌نویسی» در هنر «فیلم‌نامه‌نویسی» و هنر «نمایش‌نامه‌نویسی» خواهد بود.

در این کارگاه تخصصی- که رویکردی آموزشی و عملی را به‌شکلی موازی و هم‌زمان پی خواهد گرفت- نخست، ویژگی‌های لازم برای طراحی و نگارش دیالوگ در فیلم‌نامه و نمایش‌نامه معرفی و برشمرده خواهند شد؛ و برای تبیین و درک بهتر هر یک از این ویژگی‌ها، از شیوه‌های درست دیالوگ‌نویسی در ده‌ها آثار مشهور در تاریخ سینما و نمایش و تلویزیون- که برپایه فیلم‌نامه‌ها و نمایش‌نامه‌هایی الگومند و استاندارد آفریده شده‌اند- مثال‌ها و نمونه‌هایی بررسی و تحلیل خواهند شد.

سپس، در ادامه این دوره، تکنیک‌های ویژه یا نوین دیالوگ‌نویسی- با تکیه‌ای بیش‌تر بر شیوه «دیالوگ‌نویسی تَصَمَنی / Connotative Writing

Dialogue»- معرفی و تشریح می‌شوند و در این زمینه نیز باز به نمونه‌هایی مشهور در عرصه سینما و نمایش و تلویزیون ارجاع داده خواهد شد.

اما هدف و تمرکز و کار اصلی در این دوره از «کارگاه تخصصی و عملی دیالوگ‌نویسی (برای فیلم‌نامه و نمایش‌نامه)» تشویق و همراه کردن هنرجویان و دانش‌جویان گرامی با مطلب‌ها و مبحث‌های بیان‌شده در هر جلسه، در قالب و پوشش نگارش تمرین‌هایی چه درون کلاس و چه به‌شکل تمرین‌هایی در بیرون کارگاه خواهد بود؛ که این تمرین‌ها در سطح‌هایی ساده و ابتدایی آغاز خواهند شد و در رده‌ای میانی و نیمه‌حرفه‌ای ادامه خواهند یافت و سپس به سطحی حرفه‌ای و تخصصی خواهند رسید.

✓ سینما کجاست؟ گفتاری در نسبت تصویر سینمایی و مکان از چشم‌اندازی فلسفی (دپارتمان هنرهای نمایشی آکادمی شمسه)

آندره بازن، این ستاره دنباله‌دار نظریه فیلم، نام کتاب مشهور خود را "سینما چیست؟" گذاشت. او به خوبی می‌دانست که برای معرفی سینما به منزله دانش و احساس جدید، ابتدا باید از سد این پرسش بگذرد. گفتار حاضر، با عنوان "سینما کجاست؟" طرح پرسشی دیگر نیست، بلکه نگرستن به پرسش "سینما چیست؟" از جانبی دیگر است.

ما آشنایی با این جانب دیگر را مدیون کشف‌های فلسفی کانت هستیم. کانت با قاطعیتی فیلسوفانه اعلام کرد که نخستین گام برای شناختن چیزی، ادراک آن چیز در مکان است. ما تنها تا جایی چیزها و پدیدارها را می‌بینیم و می‌شناسیم که آن‌ها را در مکان و به منزله چیزهایی مکان‌مند ادراک کنیم. ما کوه‌ها و جنگل‌ها و خیابان‌ها را می‌بینیم و پیش از آن‌که درگیر معمای چیستی آن‌ها شویم، اطمینان داریم که آن‌ها در مکان خاص خود حضور دارند.

اما اختراع عکاسی و سینما چالش‌های جدیدی در این جهان بی‌مناقشه ایجاد کرد. تا پیش از آن‌ها، هنرمندان نقاش می‌دانستند آنچه در بوم‌های خود می‌کشند صرفاً تصویری مشابه با تصویرهای جهان است. در این جهان معصومانه، یک منظره زیبا، منظره‌ای در جهان بیرون بود و هنرمند نقاش تلاش می‌کرد تا مشابه این منظره را روی بوم خود بکشد. اما عکاسی و سینما، با خودمختاری مکانیکی‌شان به بازنمایی این تشابه‌های فروتنانه قانع نبودند. آن‌ها خود جهان را شکار می‌کردند. تصویر عکسیک و سینماتوگرافیک یک خیابان، دیگر تصویری مشابه با همان خیابان در جهان واقعی نبود، بلکه خود آن خیابان بود که تصویرش به چنگ سینما افتاده بود. واقعیت ترسناکی که نخستین تماشاگران فیلم لومیرها، ورود قطار به ایستگاه، را فراری داد، همین منطق جدید بود. سینما، تصویر چیزها را از خود آن چیزها، و بالطبع از مکان آن‌ها می‌دزدید و به جایی دیگر و مکانی دیگر می‌برد. این گفتار تلاشی در شرح چند و چون این مکان جدید، مکان تصویر سینماتوگرافیک، است.

✓ زیبایی‌شناسی، تکرار و فرم (دپارتمان جامعه‌شناسی آکادمی شمسه)

فروید در جایی می‌گوید «یافتن هر چیز در واقع زیبایی آن است». از این منظر امر نو همواره در نسبت با چیزی پیش از خودش و در گذشته‌اش معنادار است. در این معنا فهم لحظه اکنون و نسبتش با امر نو همواره درگیر در فرایند تکرار است. به این ترتیب، قلمرو زیبایی‌شناسی و فلسفه می‌تواند عرصه تکرار باشد. خلق هر امر نو همواره با بازآفرینی چیزی کهنه‌گره خورده است. به این معنا هر شکلی از خلق کردن همواره شکلی از بازآفرینی است. خلق کردن در اکنون؛ همواره ذیل دو فرایند قرار می‌گیرد. فرو رفتن در تکرار بی تفاوت فرم‌های پیشین که معطوف به گذشته است و یا فراتر رفتن از امر موجود که معطوف به آینده است. فراتر رفتن از امر موجود ممکن نیست مگر اینکه نسبت امر موجود با گذشته روشن شده باشد. گذشته در عین اینکه بستر خلق امر نو را فراهم می‌کند توأمان همچون سیاهچاله‌ای عمل می‌کند که میل به خلق امر نو را در خود فرو بلعد و میل نوپدید را در فرم‌هایی تکرارشونده و بی تفاوت به محاق ببرد. در عین حال فراتر رفتن از امر موجود همواره در نسبت با گذشته معنادار است و تقلایی برای

بازآفرینی چیزها در فرمی نوپدید. از این رو، مخلوق زیبایی‌شناختی یا فلسفی یا نوعی تکرار متفاوت است یا تکراری وسواسی. در دوره حاضر با تمرکز بر ایده تکرار تلاش خواهیم کرد مفهوم «نو» بودن را مورد مذاقه قرار دهیم و روشن کنیم که امر نو در چه نسبتی با فرم و تکرار قابل توضیح است.

✓ سیاست‌های هنر و نهادهای هنر (دپارتمان جامعه‌شناسی آکادمی شمشه)

رابطه هنرمند با نهادها و رویدادهای هنری رابطه‌ای در هم تنیده است. هم با مشارکت در این رویدادها، به آنها شکل می‌دهد و هم نهادها و رویدادها همچون ساختار، بر هنرمند تاثیر می‌گذارند. از همین رو جریان‌های هنری شکل گرفته در این رویدادها همچون برساخته اجتماعی جلو می‌کنند که نمی‌توان آن‌ها را به کنش نبوغ‌آمیز یا آزادانه هنرمند تقلیل داد و نمی‌توان آن‌ها را به منابع اقتصادی سازمان‌ها و نهادهای حامی فروکاست. از همین رو مطالعه نهادها (موزه‌ها و سازمان‌های فرهنگی) و رویدادهای هنری (نمایشگاه‌ها، دوسالانه‌ها و فستیوال‌ها)، رویکرد مناسبی برای توضیح رابطه هنر و واقعیت است. در جلسات این دوره به برخی از مهمترین نهادهای هنری و سازوکار ایدئولوژیک پنهان آنها می‌پردازیم. در جلسه اول جایزه‌های هنر و سیاست‌های جشنواره‌های هنر در ایران را دنبال می‌کنیم؛ در جلسه دوم به دانشگاه‌های هنر و ایدئولوژی پنهان در نهاد علم می‌پردازیم؛ در جلسه سوم گالری‌های هنر و سازوکار بازار هنر را دنبال می‌کنیم؛ در جلسه چهارم به انجمن‌های هنر، نهادهای عمومی و مستقل هنر می‌پردازیم.

✓ مستر کلاس «لحن در ترجمه» (دپارتمان ترجمه آکادمی شمشه)

این دوره پیشرفته مخصوص هنر جویانی طراحی شده است که از قبل مترجم هستند یا کتاب چاپ‌شده دارند. هدف دوره، رسیدن به لحن درست در ترجمه کتاب است، چه متن روایی کتاب باشد و چه گفتگوهای موجود در آن. در این مستر کلاس، لحن در متون گوناگون اعم از ادبیات داستانی (رمان، داستان کوتاه)، متون نمایشی (نمایشنامه و فیلمنامه)، و متون غیرداستانی (خاطره، زندگی‌نامه، جستار) مورد بررسی قرار می‌گیرند. نمونه‌های مورد بررسی نیز آثاری از قرن نوزدهم میلادی تا امروز، و از مکاتب ادبی کلاسیک تا ادبیات مدرن و پست‌مدرن را شامل می‌شوند. در انتهای دوره، هنرجویان ترجمه و تمرین شخصی خود را براساس کتاب‌های تعیین شده ارائه خواهند داد.

✓ فلسفه به روایت سینما (دپارتمان هنرهای نمایشی آکادمی شمشه)

همواره به فلسفه به عنوان رشته‌ای سخت و انتزاعی که تنها می‌تواند دغدغه فیلسوفان و دانشجویان فلسفه باشد، نگریسته شده است. اما زندگی هر انسانی، خواه ناخواه با فلسفه عجین است و دوری از فهم فلسفه توانایی‌ها و مهارت‌های عمومی و تخصصی آدمیان را برای درست زندگی کردن، پایین می‌آورد. سینما از آن جهت که به شیوه‌ای انضمامی و ملموس، داستان‌هایی از زندگی آدمیان را روایت می‌کند، می‌تواند محمل مناسبی باشد تا بتوان کسانی که سینما را دوست دارند با فلسفه آشتی داد و به شیوه آسان‌تری به آنان فلسفه را آموخت. دوره فلسفه به روایت سینما که با چنین هدفی طرح ریزی شده در فاز اول خود، در شش جلسه، به شرح زیر انجام می‌گیرد:

جلسه نخست فلسفه چیست: در این جلسه تلاش می‌شود تعریف‌هایی از جهات مختلف، از فلسفه داده شود و اهمیت و کاربرد فلسفه در زندگی روزمره بررسی شود.

جلسه دوم رابطه فلسفه و سینما: در این جلسه تلاش می‌شود نظریه‌های مختلفی که در مورد رابطه سینما و فلسفه داده شده است بررسی شود. درباره اهمیت فهم فلسفه توسط سینما سخن گفته شود و اینکه چگونه تعمق در فیلم‌ها می‌تواند توانایی درک فلسفی ما را از امور جهان بالا ببرد.

جلسه سوم افلاطون و سینما ۱: در این جلسه تلاش می‌شود دیدگاه افلاطون درباره حقیقت (تمثیل‌های غار و خط) به طور خلاصه تشریح شود و فیلم سینما پارادیزو ساخته جوزپه تورناتوره بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

جلسه چهارم افلاطون و سینما ۲: در این جلسه تلاش می‌شود دیدگاه افلاطون درباره حقیقت (تمثیل‌های غار و خط) به طور خلاصه تشریح شود و فیلم هفت ساخته دیوید فینچر بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

جلسه پنجم ارسطو و سینما ۱: در این جلسه تلاش می‌شود بخش‌های مهمی از نظریه فلسفی درام ارسطو (هامارتیا، اتوس، کاتارسیس) در رساله فن شعر او تشریح شود و فیلم انیمیشن کوکو بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

جلسه ششم ارسطو و سینما ۲: در این جلسه تلاش می‌شود بخش‌های مهمی از نظریه فلسفی درام ارسطو (هامارتیا، اتوس، کاتارسیس) در رساله فن شعر او تشریح شود و فیلم راه کارلیتو اثر برایان دی پالما بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

جلسه هفتم دکارت و سینما: در این جلسه تلاش می‌شود دو برهان اصلی دکارت در نفی تجربه حسی برای ادراک حقیقت (برهان رویا و برهان شیطان فریبکار) در کتاب تأملات تشریح شود و فیلم مزنونین همیشگی اثر برایان سینگر بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

جلسه هشتم کانت و سینما: در این جلسه تلاش می‌شود شیوه‌ای که کانت برای فهم حقیقت از طریق مقوله بندی عقلی تجربه‌های حسی بیان می‌کند تشریح شود و فیلم پنجره عقبی اثر آلفرد هیچکاک بر این مبنا مورد تأمل قرار گیرد.

در صورتی که این کلاس در دوره‌های بعد بتواند امتداد یابد، فیلسوفان پست‌مدرن (دریدا، فوکو، لیوتار، بودریار) با همین شیوه مورد تأمل قرار خواهند گرفت.

✓ درسگفتارهایی در جامعه‌شناسی هنر و ادبیات (۲): درباره وجوه‌رهایی بخش رمان رئالیستی و تئاتر اپیک

(دپارتمان جامعه‌شناسی آکادمی شمشه)

اینکه کدام مدیوم‌ها و ژانرهای هنری می‌توانند به کار رهایی جامعه از بند انقیاد بیایند از پرسش‌های مهمی است که جامعه‌شناسی هنر و ادبیات انتقادی همواره به آن مشغول بوده است. ایده هنر برای رهایی جامعه اصولاً ایده‌ای انتقادی است و ناظر به این واقعیت است که انسان می‌تواند به میانجی مواجهه اثر هنری در خود نوعی توان‌کنش‌گری برسازنده ایجاد کند. و این در برابر انفعال و پذیرندگی‌ای قرار می‌گیرد که مواجهه غیر انتقادی و منفعلانه با اثر هنری در مخاطب ایجاد می‌کند. در این درسگفتار به دو ژانر در دو مدیوم ادبیات و تئاتر خواهیم پرداخت. ژانرهایی که به دلایلی که بر خواهیم شمرد بیش از سایرین این توان را دارند تا آن مواجهه‌ای را که در خود نوعی توان‌کنش‌گری برسازنده ایجاد می‌کند پدید آورند. این دو ژانر یکی رمان رئالیستی و دیگری تئاتر اپیک است. این دو، وجوه اشتراک بسیاری دارند. بیان این وجوه اشتراک و البته مقایسه آنها برای تشخیص تفاوت‌های کلیدی‌شان از جمله کارهایی است که در این درسگفتار انجام خواهیم داد. این کار را با ارجاع مدام به بهترین نمونه‌های رمان رئالیستی و تئاتر اپیک خواهیم کرد. در کنار این ارجاع‌ها و برای تفسیر نمونه‌هایی که از آثار شاخص برگزیده‌ایم از دیدگاه‌های گئورگ لوکاچ و والتر بنیامین نیز بهره‌های بسیار خواهیم گرفت.

✓ مقدمه‌ای بر منطق دال‌ها در روانکاوی (دپارتمان روانکای آکادمی شمشه)

ژاک لکان منطق معینی را برای ناخودآگاه در روانکاوی بنا نهاده است، بدان معنی که از اصل امتناع تناقض حمایت می‌کند اما اصل طرد شق ثالث را رد می‌کند. در حقیقت چالش اصل طرد شق ثالث که توسط ریاضیات شهود گرا شناسایی شده، فراتر از منطق ریاضی است. در عوض هر کجا که مجموعه‌های نامحدودی به ویژه در حوزه منطق دال‌ها نقش ایفا می‌کنند پژواک‌های شهود گرایی وجود دارد. در این دوره برآنیم تا با معرفی مقدماتی ریاضیات شهود گرا به تفصیل منطق دال‌ها از منظر روانکاوی بپردازیم.

✓ نظریه اجتماعی، هنر و سیاست (دپارتمان جامعه‌شناسی آکادمی شمشه)

در این کارگاه آموزشی سعی داریم تا در خلال ۱۵ جلسه به بررسی و تحلیل رابطه‌ی میان حوزه‌های سه‌گانه نظریه اجتماعی، هنر و سیاست بپردازیم. این مهم را از طریق ارائه رؤس عمده مطالب و مفاهیم و نظریه‌ها و الگوهای تحلیلی و تبیینی موجود در هر یک از این حوزه‌ها پی خواهیم گرفت. ابتدا در سه جلسه به تعریف این سه حوزه از منظر پارادایم‌های علمی - آکادمیک مبادرت خواهیم کرد. سپس نظریه اجتماعی را در برشی تاریخی از منظر نظریه اجتماعی - کلاسیک، مدرن و پست مدرن مورد بررسی قرار خواهیم داد. الگوهای نظری پارادایم‌های جا افتاده و مستقر در عرصه هنر را نیز با ترسیم و تدوین و ارائه مهم‌ترین نظریه‌های مربوط به هنر، مانند: نظریه نمادینه هنر جرج دیکی، نظریه بیانی یا اکسپرسیونیستی هنر، نظریه ادراکی - شناختی هنر، نظریه بازنمایانه هنر (نظریه محاکات، تقلید امر واقع)، نظریه صورت معنادار (کلاو بل)، نظریه ایدئالیستی هنر (کالینگوود)، نظریه شباهت خانوادگی (لودویگ ویتگنشتاین) و ... دنبال خواهیم کرد.

از آنجا که در قرن بیستم شاهد گسترش و افزایش جایگاه، اهمیت، نقش و کار ویژه‌های هنر و زیبایی‌شناسی در فلسفه قرن بیستم بطور عام هستیم و به وضوح شاهد آن بوده و هستیم که معضل زیبایی‌شناسی بار دیگر به مضمون محوری فلسفه و نظام‌های فکری و فلسفی تبدیل شده است، لذا یکی از مواردی که در کارگاه حاضر به آن پرداخته خواهد شد، توجه به شرایط و وضعیت یا مرحله پیشا تاریخ مباحث معاصر است. لذا در راستای نیل به این مهم به تاسی از نظریه پردازان انتقادی مکتب فرانکفورت (نسل دوم) شش موضوع و موضع محوری کانونی زیبایی‌شناسی فلسفی قرن بیستم را مورد بحث و بررسی قرار خواهیم داد. این شش موضع فلسفی درباره‌ی زیبایی‌شناسی عبارتند از: پراگماتیسم جان دیوئی، انسان‌شناسی فلسفی (آرنولد گهلمن)، مارکسیسم ساختاری گئورگ لوکاچ، فنومنولوژی (پدیدارشناسی) (مارتین هایدگر، اسکار بکر)، سمیوتیکس با نشانه‌شناسی (میخائیل باختین)، و بالاخره نظریه انتقادی (والتر بنیامین، تئودور آدورنو)، در جریان طرح مطالب فوق، مباحث تحلیلی و تبیینی با مضامین، مفاهیم، نظریه‌ها و رویکردهای عام در عرصه سیاست (به مثابه علم) را نیز مورد توجه قرار خواهیم داد. در این راستا، کلیاتی در تعریف و تحلیل سه‌گانه‌های گفتمان سیاست (اندیشه سیاسی، فلسفه سیاسی و نظریه سیاسی) و مفاهیم کلیدی موجود در این گفتمان مانند: قدرت، اقتدار، مشروعیت، جامعه مدنی، آزادی، دموکراسی، برابری، عدالت، دولت، حکومت، حاکمیت و ... ارائه خواهیم کرد و بر مناسبات موجود میان این مفاهیم و هنر و زیبایی‌شناسی تاکید و تمرکز خواهیم نمود.

فهرست کلی مطالب جلسات کارگاه آموزشی

ترم اول

جلسه نخست: نظریه اجتماعی: چیستی و چرایی

- سرشت، خاستگاه و معنای "نظریه"

- مفهوم "علم" و جایگاه علوم اجتماعی

- روش و روش شناسی (متد، متدولوژی) در تحقیقات و پژوهش های علوم اجتماعی
- سرشت و کار یژه " نظریه اجتماعی "
- " امر واقع "، " ارزش "، " عینیت "
- مناسبات نظریه اجتماعی با سایر نظریه ها و رشته ها
- رابطه نظریه اجتماعی با نظریه سیاسی و فلسفه سیاسی
- رابطه نظریه اجتماعی و هنر و ادبیات
- رابطه نظریه اجتماعی و انسان شناسی، تاریخ، فلسفه، الهیات
- رابطه نظریه اجتماعی و روان شناسی

جلسه دوم: نظریه اجتماعی و نظریه جامعه شناسیک (شباهت ها و تفاوت ها)

- نظریه جامعه شناسیک در مقابل نظریه اجتماعی
 - تاریخچه نظریه های جامعه شناسیک
 - مسائل و موضوعات نظری محوری (پرسش های سه گانه)
 - سه تقابل دوگانه عمده (ذهنیت+علیت، ساختار+کارگزار، همزمانی+درزمانی)
- #### جلسه سوم: نظریه اجتماعی کلاسیک (سنت و مدرنیته: سنتی چیست؟ مدرن چیست؟)

- ظهور و بر بالیدن انواع مدرنیته (فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی)
- نظریه اجتماعی در قرن نوزدهم
- اقتصاد سیاسی و فایده گرایی (آدام اسمیت و جرمی بنتام)
- لیبرالیسم و جامعه مدنی (جان استوارت میل، الکسی دو توکوویل)
- پوزیتیویسم (اگوست کنت، هربرت اسپنسر)
- الیتیسیم (نخبه گرایی): موسکا، پارتو، میخلز

جلسه چهارم: نظریه اجتماعی کلاسیک

- کارل مارکس و امیل دورکیم
- ماکس وبر و گئورگ زیمل

ترم دوم

جلسه نخست: نظریه اجتماعی مدرن و نظریه اجتماعی پسامدرن

- کارکردگرایی
- تفسیرگرایی
- تعامل گرایی نمادین
- نظریه هرمنیوتیک
- نظریه گفتمان
- پیشگامان نظریه پست مدرنیسم
- پست مدرنیسم در فرایند تحول تاریخی
- لیوتار: مشروعیت پایان روایت کلان
- ژان بودریار: جامعه مصرفی
- فردریک جیمسن

جلسه دوم: مارکسیسم غربی و نقد ایدئولوژی

- لوکچ و کارل کرش: شیئی شدگی و مواضع پرولتاریا
- گرامشی: نظریه هژمونی
- نظریه انتقادی جامعه: مکتب فرانکفورت
- صنعت فرهنگ
- والتر بنیامین: اثر هنر در عصر بازتولید ماشینی، افول "هاله"

جلسه سوم: نظریه اجتماعی روان کاویک و هنر

- یورگن ها برماس: رهایی و حوزه عمومی

- فروید: سرکوب: تمدن، عقده‌ی ادیپ
- روان کاوی پسا فرویدی
- روان کاوی ساختارگرایی فرانسوی: ژاک لکان و مکتب وی

جلسه چهارم: نظریه‌ی اجتماعی فمینیستی

- زنان در نظریه‌ی اجتماعی کلاسیک: محروم سازی و طرد زنان از قلمرو امر اجتماعی
- موج های چندگانه فمینیسم
- زنان و خونریزی اجتماعی: کار، تولیدمثل، جنسیت
- فمینیسم و مارکسیسم
- مدرنیته به مثابه یک سازه جنسیتی شده

ترم سوم

جلسه نخست: ایدئالیسم آلمانی و زیبایی شناسی آلمان در قرن نوزدهم

- کانت: تحلیل قوه حکم زیباشناسیک
- دیالکتیک قوه حکم (داوری) زیباشناسیک
- هگل: مبانی و اصول و قواعد زیبایی شناسی

جلسه دوم: پدیدار شناسی و هرمنیوتیک در قلمرو هنر

- مارتین هیدگر: خاستگاه اثر هنری
- دنیای شیء زیباشناسیک (گاستن باشلارد)
- هانس گئورگ گادامر: زیبایی شناسی و هرمنیوتیک
- جانی واتیمو: مرگ یا افول هنر

جلسه سوم: مارکسیسم و نظریه انتقادی

- گئورگ لوکاج: جزئی نگری خاص به مثابه مقوله کانونی زیبایی شناسی
- تئودور آدورنو: هنر پست، هنر والا
- هربرت مارکوزه: بعد زیباشناسیک

جلسه چهارم: مدرنیسم و هنر

- والتر بنیامین: اثر هنری در عصر باز تولید ماشینی
- ارنست بلوخ: توهم هنری به مثابه روشننگری پیشاپیش مرئی
- تجربه اصیل (موریس بلانشو)

ترم چهارم

جلسه نخست: پسا ساختارگرایی و پسامدرنیسم

- ژرژ باتای: قداست، شهوت و تنهایی (خلوت)
- ژاک دریدا: تلخیص (کوتاه شده)
- پل دومان: مقاومت در برابر نظریه
- ژان _ فرانسوا لیوتار: امر والا و آوانگارد (پیشتاز)

جلسه دوم: روانکاوی و فمینیسم

- زیگموند فروید: امر ناآگاه
- ژاک لکان: نگاه خیره به مثابه خرده شیء (Objet Petita)
- هلن سیکسوس: آخرین نقاشی یا تصویر (پرتره) پروردگار
- ژانت ولف: زنان پرسه زن نامرئی

جلسه سوم: مناسبات دیالکتیک هنر و سیاست: ارزش زیباشناسیک و ارزش سیاسی

- مناسبت ارزشی و بیطرفی ارزشی
- پژوهش هنری لیبرال - اومانیستی
- چالش ها و انتقادات سوسیالیستی
- چالش ها و انتقادات فمینیستی

- چالش ها و انتقادات پسا استعمار
- نظریه اجتماعی، سیاست و زیبایی شناسی

✓ در آمدی بر تاریخ ادبیات داستانی و نمایشی معاصر ایران (دپارتمان هنرهای نمایشی آکادمی شمشه)

ترم نخست: ادبیات در روزگار تجددگرایی پیش از مشروطه

ادبیات داستانی و دراماتیک مدرن در ایران سابقه‌ای حدود صد الی صدوپنجاه ساله دارد. در این درس گفتارها، به روند تاریخی پیدایش، پیشرفت و تحول ادبیات در این برهه زمانی نگاهی خواهیم داشت، و آثار شاخص مهم‌ترین نویسندگان و نمایشنامه‌نویسان معاصر ایران با نگاهی تحلیلی و انتقادی مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

در نخستین درس گفتارهای دوره بیان‌شده، درباره زمینه‌های تجددگرایی فکری، ادبی و هنری در دوران پیش از مشروطه به‌ویژه دوران پادشاهی ناصرالدین شاه قاجار بحث خواهد شد، و ویژگی‌های اندیشه‌ها و آثار برخی از اولین نویسندگان تجددگرا تحلیل خواهد گردید. از جمله این نویسندگان و اندیشمندان می‌توان به این افراد اشاره نمود: عبدالرحیم طالبوف، میرزا حبیب اصفهانی، زین‌العابدین مراغه‌ای، میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله، میرزا آقاخان کرمانی، محمد هاشم آصف رستم‌الحکما، و نیز دو تن از پایه‌گذاران «تیاتر» در ایران، میرزا فتحعلی آخوندزاده و میرزا آقا تبریزی.

جلسه نخست: زمینه‌های تاریخی، سیاسی و اجتماعی تجددگرایی ادبی در دوران پیشا مشروطه

جلسه دوم: زمینه‌های هنری و ادبی تجددگرایی در عصر ناصری

جلسه سوم: ریشه‌ها و سرآغازهای ادبیات داستانی مدرن ایران

جلسه چهارم: تیاتر در عصر پیشا مشروطه

TEL: 021-66489221, 021-66489223

Website: www.academyshamseh.com

Instagram: [academyshamseh](https://www.instagram.com/academyshamseh)

Telegram: @academyshamseh

- ✓ موسسه پژوهشی، آموزشی و مطالعاتی آکادمی شمشه
- ✓ مرکز تخصصی آموزش، پژوهش و مطالعات هنر و علوم انسانی
- ✓ مرکز تخصصی تألیف، ترجمه و نشر کتب هنری و علوم انسانی
- ✓ مرکز تخصصی آمادگی آزمون کارشناسی ارشد و دکتری هنر و فلسفه
- ✓ مرکز تخصصی مطالعات بینارشته ای